

Περιοδικὰ Ἀνάλεκτα

Istina, τεῦχος 2, τόμος LXI (2016)

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ τρέχοντος τεύχους μὲ τίτλο «Religion des pères. Le Christianisme en Arménie des origines à nos jours» ὁ Aram Mardirossian ἐπιχειρεῖ μίᾳ ἐπισκόπηση τῆς ἱστορίας τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴν Ἀρμενία ἀπὸ τὶς ἀπαρχές, τὶς ἐπιδράσεις τοῦ συριακοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὴν μεταστροφή τοῦ Trdat IV στὴ διαμορφωσὴ του κατὰ τὴ διάρκεια τῆς πρώτης χιλιετίας, ὅπως ἐπίσης καὶ τοὺς σταθμοὺς ἐξέλιξης κατὰ τὴ δευτέρη χιλιετία μέχρι σήμερα, κλείνοντας μὲ τὶς διάφορες δικαιοδοσίες ποὺ χαρακτηρίζουν τὸν ἄρμενικὸ Χριστιανισμό. Στὸ ἄρθρο ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Saint Gregoire de Narek, chanter de la misericorde», ὁ Jean-Pierre Mahe ἀσχολεῖται μὲ τὴ συμβολὴ καὶ τὸν ρόλο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου (10ος αἰῶνας) στὴ διαμόρφωση τῆς λειτουργικῆς ζωῆς καὶ θεολογίας τῆς ἄρμενικῆς Ἐκκλησίας, μακριὰ ἀπὸ τὶς χριστολογικὰς ἔριδες τῆς ἐποχῆς του. Ὁ M. Malleve στὸ σύντομο κείμενο τοῦ «La portée oecuménique de la proclamation de Grégoire de Narek comme docteur de l'Église», ἐξετάζει τὴν ἀναγνώριση τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ὡς διδασκάλου τῆς Ἐκκλησίας του στὸ πλαίσιο τοῦ διαλόγου ποὺ ἄνοιξε μετὰ τὴ Β' Βατικανὴ Σύνοδο καὶ τῆς ἰδέας τοῦ Πάπα Ἰωάννη-Παύλου τοῦ Β' γιὰ τὴν ἀνάγκη ὑπαρξῆς ἑνὸς κοινοῦ χριστιανικοῦ μαρτυρολογίου. Ὁ Dietmar Winkler μὲ τὸ κείμενό του «Les debuts de la collaboration entre les Églises orientales orthodoxes au XXe siècle» ἐξετάζει τὴν πορεία τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ 20οῦ αἰῶνα μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν. Ὁ George Ruysseu στὸ ἄρθρο του μὲ τίτλο «Le Saint Siege et le genocide armenien» ἐξετάζει τὰ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ τὸν ρόλο τοῦ Πάπα Βενεδίκτου 15ου (1915-18) πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς ἴδρυσης ἀνεξάρτητου ἄρμενικοῦ κράτους στὸ πλαίσιο τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, καὶ τὴν ἀνθρωπιστικὴν συμβολὴν του στὰ θύματα τῆς ἄρμενικῆς γενοκτονίας. Τὸ τεῦχος ὁλοκληρώνεται μὲ σημαντικὰ κείμενα τῶν διμερῶν οἰκουμενικῶν διαλόγων, καθὼς ἐπίσης καὶ πολὺ ἐνδιαφέρουσες βιβλιοπαρουσιάσεις.

Forum Philosophicorum, τόμος 20, τεῦχος 2 (2015)

Τὸ παρὸν τεῦχος τοῦ διεθνoῦς αὐτοῦ φιλοσοφικοῦ περιοδικoῦ ποὺ ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ Jesuit University Ignatianum τῆς Κρακοβίας, περιέχει κείμενα ποὺ εἶναι ἀφιερωμένα στὴ σκέψη τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητῆ. Στὸ Jack Louis Pappas στὸ ἄρθρο τοῦ «Otherwise than Identity, or Beyond Difference. Maximus the Confessor and the Hypostatic-Transfiguration of Fundamental Ontology» ἐξετάζει τὴν ἰδιαίτην σημασίαν ποὺ ἀποδίδει ὁ Μάξιμος στὴν περατότητα, ἱστορικότητα καὶ χρονικότητα τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, γεγονὸς ποὺ βρίσκει σύγχρονες

ἀπνχίσεις στὸν Heidegger, ὑπερβαίνοντας ὡστόσο τὰ ὄρια τοῦ σύγχρονου φιλοσοφικοῦ μηδενισμοῦ. Ὁ Ty Monroe στὸ κείμενό του «I know you above all. I know you not. St. Maximus the Confessor on Divine and Human Knowledge and Love» ἐξετάζει ἐπιμέρους πτυχές τῆς ἀνθρωπολογικῆς καὶ μεταφυσικῆς σκέψης τοῦ μεγάλου χριστιανοῦ στοχαστῆ σὲ σχέση μὲ τὴν ἀνθρώπινη γνώση καὶ ἀγάπη. Ἡ Emma B. Dewhurst μὲ τὸ ἄρθρο τῆς μὲ τίτλο «The Ontology of Virtue as Participation in Divine Love in the Works of St. Maximus the Confessor» ἐξετάζει τὸ ὄντολογικὸ status τῆς ἀρετῆς ὡς μία ἔκφραση τῆς ἀγάπης στὸ εὐρύτερο πλαίσιο τῆς κοσμολογίας τοῦ ἁγίου Μαξίμου, συσχετίζοντας τὴν γνωστὴ θεωρία του περὶ τοῦ Λόγου καὶ τῶν λόγων τῶν ὄντων μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἀρετή. Ὁ Douglas Shepardson μὲ τὴ μελέτη του «Maximus and Socrates on Trial. A Historic-Literary Consanguinity of Rebellion» ἀποπειρᾶται νὰ φέρει σὲ διάλογο τὴν Ἀπολογία τοῦ Πλάτωνος μὲ τὴν Δίκη τοῦ Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητῆ, ἀναδεικνύοντας ὁμοιότητες καὶ διαφορές. Στὸ κείμενο ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Unity, Interdependence, and Multiplicity in Maximus the Confessor. An Engagement with Heidegger's Topology», ὁ Cullan Joyce ἀξιοποιεῖ τὴ σχετικὴ περὶ ἐμπειρίας ὡς τόπου συζήτηση στὸν Heidegger προκειμένου νὰ διαφωτίσει ὀρισμένα σχετικὰ σημεῖα τῆς σκέψης τοῦ χριστιανοῦ στοχαστῆ.

Orthodoxes Forum. Zeitschrift des Instituts für Orthodoxe Theologie der Universität München, τεῦχος 2 (2015)

Πρόκειται γιὰ τὸ μοναδικὸ γερμανόφωνο ὀρθόδοξο θεολογικὸ περιοδικὸ ποὺ ἐκδίδεται σὲ δύο τεύχη κάθε χρόνο ἀπὸ τὸ Ἰνστιτοῦτο Ὁρθόδοξης θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου. Στὸ πρῶτο ἄρθρο μὲ τίτλο «Die Rezeption alttestamentlicher Texte im orthodoxen Kultus. Am Beispiel von Ps 74 und Ps 114 (73 und 113LXX)» ὁ Constantin Oancea ἐξετάζει τὴ θέση τοῦ παλαιοδιαθητικοῦ κειμένου στὴν ὀρθόδοξη λατρεία μὲ ἐπικέντρο τοὺς Ψαλμοὺς 74 καὶ 114. Ὁ Grzegorz Pawlowski στὸ κείμενό του «Zur neuen Fachlexik der byzantinischen Hymnographie und Musik in Polen» ἐξετάζει τὴν ἔκδοση τοῦ νέου εἰδικοῦ λεξικοῦ τῆς βυζαντινῆς ὑμνογραφίας καὶ μουσικῆς στὴν Πολωνία. Στὸ κείμενο ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «The Role of Women in Orthodox Church», ὁ Dimitris Salapatas προσφέρει μία ἐπισκόπηση τῆς θέσης τῆς γυναίκας στὴ βυζαντινὴ παράδοση ὡς ὑμνωδῶν (Κασσιανῆ), στὴ λατρεία καὶ στὴν ψαλτικὴ, τὸν ρόλο τους ὡς διακονισσῶν, τὸ ζήτημα τῆς χειροτονίας τῶν γυναικῶν καὶ γενικότερα τὸν ρόλο τους στὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία σήμερα. Ὁ Νικόλαος Ἀσπροῦλης στὸ κείμενό του «Metropolit Ioannis Zizioulas von Pergamon. Ein orthodoxer Theoretiker und Pionier der ökumenischen Bewegung» ἐπιχειρεῖ νὰ ἀναδείξει τὴ συμβολὴ τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Ζηζιούλα στὴν Οἰκουμενικὴ Κίνηση, ἀναφερόμενος στὴ συμμετοχὴ του στοὺς διμερεῖς διαλόγους καὶ σὲ ἐπιτροπὲς τοῦ ΠΣΕ καὶ κυρίως στοὺς ἄξονες τῆς θεολογικῆς του σκέψης ποὺ μποροῦν νὰ συμβάλλουν ἀποφασιστικὰ πρὸς τὴν κατεύθυνση ἐνίσχυσης τῆς οἰκουμενικῆς παρουσίας τῆς

Ὁρθοδοξίας σήμερα. Τὸ τεῦχος ἐκτὸς ἀπὸ ἐνδιαφέροντα κείμενα οἰκουμενικῶν συναντήσεων καὶ σημαντικῆς βιβλιοπαρουσιάσεις, περιλαμβάνει ἕνα σύντομο χρονικὸ καὶ τὰ σχετικὰ κείμενα ἀπὸ τὴν ἐπίσημη ἐκδήλωση μὲ ἀφορμὴ τὸν ἑορτασμὸ τῶν 30 ἐτῶν ἀπὸ τὴν ἴδρυση τοῦ Ἰνστιτούτου Ὁρθόδοξης θεολογίας τοῦ Μονάχου καὶ τὴν ἀνακήρυξη τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Ζηζιούλα σὲ ἐπίτιμο διδάκτορα. Μεταξὺ ἄλλων δημοσιεύεται ὁ *Laudatio* τοῦ Καρδινάλιου Kurt Koch, συμπροέδρου μέχρι πρότινος μαζί μὲ τὸν Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη, τῆς Ἐπίσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Διμεροῦς Διαλόγου μεταξὺ Ὁρθόδοξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ σχετικὴ ἐπίσημη ὁμιλία τοῦ Μητροπολίτη Περγάμου μὲ θέμα «The Task of Orthodox Theology in Today's Europe».

Σύνθεσις, τόμος 4, τεῦχος 2 (2016)

Στὸ τρέχον τεῦχος τοῦ ἠλεκτρονικοῦ θεολογικοῦ περιοδικοῦ *Σύνθεσις* ποῦ ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ Τμῆμα Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ., περιλαμβάνονται οἱ εἰσηγήσεις διεπιστημονικῆς ἡμερίδας μὲ θέμα τὸ φῶς ποῦ ἔλαβε χώρα στὸ Α.Π.Θ. τὸ 2015. Στὸ πρῶτο κείμενο μὲ τίτλο «Σύμμεικτα περὶ νέας μεθόδου τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς», ὁ Ἐμμ. Γιαννόπουλος, ἀφοῦ πρῶτα ἀναφερθεῖ στοὺς δασκάλους τῆς Νέας Μεθόδου (Γρηγόριος, Χουρμούζιος κ.ἄ.) ἀποπειρᾶται μίᾳ ἀξιολόγησι πτυχῶν καὶ ἐκκρεμοτήτων τῆς Μεθόδου ποῦ κυριαρχεῖ πλέον στὴν ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ. Ἡ Μ. Ι. Καζαμία-Τσέρνου στὸ κείμενό της «Ὁ ἅγιος Γεώργιος στὴν εἰκονογραφικὴ παράδοση τῆς Ἀνατολῆς» ἀσχολεῖται μὲ τὴν πλέον ἀντιπροσωπευτικὴ ἀπεικονίσεις ἑνὸς ἐκ τῶν πλέον δημοφιλῶν ἁγίων στὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ π. Βασίλειος Καλλιακμάνης στὸ κείμενό του «Τὸ Φῶς τῆς Φιλοκαλίας» ἐξετάζει τὴν ἔννοια τοῦ φωτός στὴ *Φιλοκαλία*, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ σύνοψη τῆς ἡσυχαστικῆς παράδοσης τῆς Ἐκκλησίας. Στὸ κείμενο ποῦ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ σπηλαίου στὸ φῶς τῆς Δαμασκού» ἡ Ἄννα Κόλτσιου-Νικήτα διερευνᾷ τὴν ἔννοια τοῦ φωτός στὸν πλατωνικὸ μῦθο τοῦ Σπηλαίου καὶ στὸ περιστατικὸ μὲ τὸν ἀπόστολο Παῦλο στὸν δρόμο γιὰ τὴν Δαμασκὸ. Ἡ Ἀντωνία Κυριατζῆ στὸ κείμενό της «Ἐπιστήμη καὶ Θρησκεία: ἡ ἀντίδραση τοῦ Σέργιου Μακρταίου στὸ *Περὶ Πληθῶς Κόσμων* τοῦ Παναγιώτη Κοδρικά» διερευνᾷ μίᾳ πτυχὴ τῆς κλασικῆς διεγκυσίνδας μεταξὺ θρησκείας καὶ ἐπιστήμης ὅπως αὐτὴ ἐκδηλώθηκε στὸ πλαίσιο τοῦ νεοελληνικοῦ πνευματικοῦ κόσμου στὸ τέλος τοῦ 18ου αἰώνα. Στὴ συνέχεια ὁ Ἀναστάσιος Κόλιος μὲ τὸ ἄρθρο του «Τὰ φῶς τῆς Φυσικῆς» ἀποπειρᾶται μίᾳ ματιᾷ στὸ θέμα ἀπὸ τὴν ὀπτικὴ γωνία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν περιγράφοντας τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰ γνωρίσματά του. Ὁ Πέτρος Παναγιωτόπουλος στὴ μελέτη τοῦ «Ἀγγελικὸ ἢ μαῦρο. Ἡ διπλὴ φύση τοῦ φωτός» ἐπιχειρεῖ μίᾳ διεπιστημονικῆ προσέγγισι καὶ διάλογο μεταξὺ φυσικῆς καὶ θεολογίας σὲ σχέση μὲ τὴν ἀπαρχὴ καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ φωτός. Στὸ κείμενο ποῦ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Οἰκονομικὴ κρίσι καὶ κοινωνικὴ ἀλληλεγγύη: ὁ ρόλος τῶν γυναικῶν» ἡ Νίκη Παπαγεωργίου μετὰ ἀπὸ μίᾳ ἐπισκόπησι τῆς γενικότερης οἰκονομικῆς κρίσις, ἀναφέρεται στὴς ἠθικὲς καὶ κοινωνικὲς διαστάσεις τῆς

άλληλεγγύης και τὸν ἰδιαίτερο ρόλο ποὺ διαδραματίζουν οἱ γυναῖκες στὸ πεδίο αὐτό. Τὸ τεῦχος δλοκληρώνεται μὲ τὸ κείμενο «Ὁ λειτουργικὸς φωτισμὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς κτίσεως», ὅπου ὁ Παναγιώτης Σκαλσιῆς ἀνιχνεύει τὴν παρουσία καὶ τὸν ρόλο τοῦ φωτὸς στὴ λειτουργικὴ καὶ μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπιστημονικὴ Ἐπιθεώρηση τοῦ Μεταπτυχιακοῦ Προγράμματος «Σπουδὲς στὴν Ὁρθόδοξη Θεολογία», τόμος Ε', Πάτρα, 2014

Στὸν τρέχοντα ἔ τόμο τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπιθεώρησης τοῦ μεταπτυχιακοῦ προγράμματος Ὁρθόδοξης Θεολογίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀνοικτοῦ Πανεπιστημίου, δημοσιεύονται μελέτες ποικίλου ἐνδιαφέροντος. Ἡ Εἰρήνη Ἀρτέμη στὸ κείμενο τῆς «Ἡ ἐπιδαφίλευση τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στοὺς ἀνθρώπους, καὶ ὁ ρόλος του πρὶν τὴν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸν Ἰσίδωρο Πλουσιώτη καὶ τὸν Κύριλλο Ἀλεξανδρείας» προσφέρει μία ἐπισκόπηση τοῦ ρόλου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὴν πνευματικὴ πορεία τοῦ ἀνθρώπου πρὶν τὴ θεία ἐνανθρώπιση μὲ ἐπικέντρο τὴ διδασκαλία δύο σημαντικῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ντοράκιτσα Μπόγιοβιτς στὴν μελέτη ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς στὴ σερβικὴ μεσαιωνικὴ πνευματικότητα» ἀναφέρεται στὶς μεταφράσεις τοῦ ἔργου καὶ στὴν ἀποδοχὴ τῆς θεολογίας τοῦ μεγάλου χριστιανοῦ στοχαστῆ τοῦ 7ου αἰῶνα ἀπὸ τὴν σερβικὴ μεσαιωνικὴ λογοτεχνία. Ἡ Jelena Glusac στὸ κείμενο ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Adelphates of Lazarevic family in Monastery of Saint Panteleimon on Mount Athos 1395 and 1396» ἀσχολεῖται μὲ τὶς συνθήκες ποὺ ὀδήγησαν στὴν ἴδρυση τῶν 13 ἀδελφοτήτων τῆς οἰκογένειας Lazarevic στὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἡ Χριστίνα Καφιμαλάκου στὸ ἄρθρο τῆς «Βυζαντινὴ σκέψη καὶ ἀστρολογία. Πτυχὲς τοῦ ὀρθολογισμοῦ στὸν Μιχαὴλ Ψελλό» ἐξετάζει τὸ ἐπιστημονικὸ πνεῦμα μὲ τὸ ὁποῖο ὁ βυζαντινὸς λόγιος ἀντιμετωπίζει τὸν μυστικισμὸ καὶ τὴν ἀστρολογία. Ὁ Γεώργιος-Νεκτάριος Λόνς «Τὸ «μακεδονικὸ» ζήτημα ἀπὸ πολιτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς στὴ σερβικὴ ἱστοριογραφία» ἐπιδιώκει νὰ δείξει ὅτι γιὰ τοὺς Σέρβους τὸ «Μακεδονικὸ ζήτημα» εἶναι ἀνύπαρκτο καὶ τόσο ἡ πολιτικὴ ὅσο καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ πλευρὰ του εἶναι ἐφεύρεση τοῦ Ἀντιφασιστικοῦ Συμβουλίου Ἐθνικῆς Ἀπελευθέρωσης τῆς Γιουγκοσλαβίας, δηλαδὴ τοῦ Τίτο καὶ τῶν Παρτιζάνων. Ὁ Κωνσταντῖνος Ματζιζιάνης στὴ μελέτη του «Κατανοώντας τὴ θεωρία δραστηριότητας» ἀποπειρᾶται νὰ κατανοήσει τὴ σχετικὴ θεωρία ὡς μία θεωρία μάθησης, ἡ ὁποία διαλέγεται μὲ τὶς δράσεις ἀλλὰ καὶ μὲ τὶς μεταγνωστικὲς ἱκανότητες τῶν μαθητῶν. Ὁ Ἀναστάσιος Μάρης στὸ κείμενο ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Ὁ παράδεισος, ἡ κόλαση καὶ τὰ ἔσχατα κατὰ τὸν ἅγιο Κοσμᾶ τὸν Αἰτωλὸ (1714-1779)» ἀσχολεῖται μὲ τὶς σχετικὲς ἀπόψεις τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ ὅπως ἀποτυπώθηκαν στὰ κηρύγματά του σὲ μία ἰδιαίτερα δύσκολη περίοδο γιὰ τὸν ἑλληνισμό. Στὸ κείμενο ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τίτλο «Ornaments of Lord Jesus Christ's preaching» ὁ Сава Милим ἐπιχειρεῖ νὰ ἀναδείξει τὰ σημεῖα ἐκεῖνα τοῦ κηρύγματος τοῦ Χριστοῦ, τὰ ὁποῖα θὰ μπορούσαν νὰ ἀξιοποιηθοῦν ἀπὸ τὸν σύγχρονο κήρυκα τοῦ θείου λόγου. Ὁ Ἀντώνιος Μπισά-

κνης στο άρθρο που ακολουθεί με τίτλο «Ο πολυδιάστατος ρόλος του εκπαιδευτικού στο σχολείο του 21ου αιώνα» εξετάζει τους ποικίλους ρόλους, τα προσόντα και τις απαιτήσεις του λειτουργήματος του εκπαιδευτικού στο σχολείο του 21ου αιώνα. Ο Σπύρος Παναγόπουλος στο άρθρο του «Μορφές οικονομικής οργάνωσης στη μέση βυζαντινή περίοδο: οί περι εργασίας, πλούτου και πενίας απόψεις του αγίου Ευσταθίου του Καταφλώρου, αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης (12ος αιώνας)» προσπαθεί να αναδείξει τις απόψεις που διατυπώνει ο περιφημος Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Εὐστάθιος για θέματα που ἄπτονται τῆς τρέχουσας οικονομικῆς κατάστασης τῆς ἐποχῆς του, απόψεις που ἀφοροῦν στο ἐμπόριο, τὴν τοκογλυφία, τὴ φορολογία κ.ἄ. Ἡ Λυδία Πετρίδου στο ἄρθρο τῆς «᾽Οψεις τῆς ἔννοιας τῆς πρόνοιας στὸν βυζαντινὸ διανοητὴ Γεώργιο Παχυμέρη καὶ στὸν νεοπλατωνικὸ φιλόσοφο Πρόκλο» προσφέρει μία συγκριτικὴ θεώρηση τῆς ἔννοιας τῆς πρόνοιας σὲ δύο σημαντικοὺς στοχαστὲς που ἀνήκουν σὲ διαφορετικὴ ἐποχὴ. Ὁ Aleksandar Petrovic στὴ μελέτη τοῦ «Knowledge of Logic and Dialectic in the historical self-understanding» ἐπιχειρεῖ μία φιλοσοφικὴ προσέγγιση τῆς λογικῆς τῆς ἀγάπης στὸ πλαίσιο τῆς τριαδικῆς θεότητας. Ὁ Ράντομιρ Πόποβιτς στὸ κείμενο που ἀκολουθεῖ με τίτλο «Ἐκκλησιαστικὲς καὶ θρησκευτικὲς κοινότητες στὶς χώρες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως- παράδειγμα ἡ Ἑλλάδα καὶ ἡ Φιλανδία», εξετάζει τὴ θέση τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ θρησκευτικῶν κοινοτήτων σὲ δύο χαρακτηριστικὲς χώρες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, ἐπιθυμώντας νὰ ἀναδείξει στοιχεῖα που εἶναι σὲ θέση νὰ συμβάλουν στὴν ὀρθὴ ρύθμιση τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ κράτους στὴν προοπτικὴ τῆς θρησκευτικῆς καὶ πνευματικῆς ἐλευθερίας. Ὁ Srdjan Simic με τὸ ἄρθρο του «Globalisierung des Islam» εξετάζει τὴ σχέση τοῦ Ἰσλάμ με φαινόμενα θρησκευτικοῦ φονταμενταλισμοῦ, παραδοσιαρχίας, ἔκκοσμίκευσης κ.ἄ. Ὁ Χρήστος Τερέζης στὸ ἄρθρο του «Ὀντολογικὰ ζητήματα στὸν ἅγιο Γρηγόριο Νύσσης: Γενικὴ οὐσία –ιδιαιτέρη οὐσία– μία προσέγγιση», με ἀφετηρία σχετικὰ ἔργα τοῦ Καππαδόκη θεολόγου ἐπιχειρεῖ νὰ δείξει ὅτι στὸν θεωρητικὸ κόσμο τοῦ Χριστιανισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς ἀποκλείονται ρητὰ τόσο ἡ οὐσιοκρατία ὅσο καὶ ὁ προσωποκεντρισμὸς καὶ οἰαδήποτε μορφὴ ἱεραρχίας. Στὴ μελέτη που ἀκολουθεῖ με τίτλο «Ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ ἀναίρεση αἰρετικῶν διδασκαλιῶν» ὁ Jan Zozulak προσφέρει μία ἐπισκόπηση τοῦ ἀντιαιρετικοῦ ἀγῶνα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ὁ τόμος ὁλοκληρώνεται με ἐνδιαφέρουσες βιβλιοπαρουσιάσεις.

Σύναξη, τριμηνιαία σπουδὴ στὴν Ὁρθοδοξία, τεῦχος 139 (Ἰούλιος-Σεπτέμβριος 2016)

Στὸ τρέχον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ φιλοξενοῦνται ἄρθρα ποικίλου ἐνδιαφέροντος. Στὸ πρῶτο κείμενο τοῦ Κώστα Καρρᾶ, με τίτλο «᾽Μία ζῶσα ἐπισκοπὴ γιὰ τὴ λατρεία ἑνὸς ζῶντος Θεοῦ» περιγράφει τὴν προσωπικὴ του ἐμπειρία ἀπὸ τὴ γνωριμία καὶ τὴ συναναστροφή με τὸν Ὁρθόδοξο ἐπίσκοπο στὴ Μ. Βρετανία, τὸν Ἀντώνιο Μπλούμ. Στὴ συνέχεια ὁ Κωνσταντῖνος Ἀγόρας στὸ μελέτημά του «Διαλογικὴ ἐπικαιροποίηση τῆς χριστιανικῆς παράδοσης καὶ συστηματικὴ θεολογία»

ἀποπειράται νὰ στοχαστεῖ γύρω ἀπὸ τὴν ἐρμηνευτικὴ διαδράση μεταξὺ χριστιανικῆς θεολογίας καὶ ἀνθρώπων πολιτισμῶν μέσα στὸ πλαίσιο τῆς ἱστορίας. Ἡ Μυρτῶ Θεοχάρους στὸ ἄρθρο τῆς «Προσφυγικὸ ἄσυλο: Ὁ ‘ἀπειθὴς’ νόμος τοῦ Δευτερονομίου» ἐξετάζει τὴν μαρτυρία τῆς Βίβλου ἔναντι τοῦ ξένου καταμεσοῦ τῆς ἔξαρσης τοῦ προσφυγικοῦ ζητήματος σὲ ὀλάκερη τὴν Εὐρώπη. Ἡ Ἄννα-Μαρία Παπαδάκη στὸ κείμενο «Τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου...». Μία συνάντηση τῶν διὰ Χριστῶν σαλῶν μὲ τὸ κίνημα τοῦ Dada» φέρνει σὲ διάλογο τὴν ἰδιότυπη περίπτωσι τῶν διὰ Χριστῶν σαλῶν ποὺ ἐμφανίστηκαν στὸ διάβα τῆς χριστιανικῆς ἱστορίας μὲ ἐκφάνσεις τοῦ καλλιτεχνικοῦ ρεύματος τοῦ Ντανταϊσμοῦ, τὸ ὁποῖο διαμαρτυροῦταν γιὰ τὶς παθογένειες καὶ τὸν ἐκβαρβαρισμὸ τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας καὶ ζωῆς. Ἡ Χρῦσα Νικολάκη στὸ κείμενό της «Γιάννης Ρίτσος: ἕνας ἀριστερὸς ποιητῆς μὲ ὀρθόδοξη συνείδηση» ἐπιχειρεῖ μία ἐπισκόπηση τῶν βασικῶν ἀξόνων τῆς ποίησης τοῦ μεγάλου Ἑλλῆνα ποιητῆ (ἀνθρωπιστικὴ ἀγάπη, κοινωνικὴ δικαιοσύνη κ.λπ.), τὰ ὁποῖα ἐκφράζουν μία βαθιὰ ὀρθόδοξη συνείδηση. Οἱ Ἀπόστολος Μπάργλος-Βάσω Γώγου στὸ κείμενό τους «Ἡ συνάντηση μὲ τὸν διαφοροτικὸ ἄλλο. Μία διδακτικὴ πρόταση μὲ στόχο τὴν ἐνεργητικὴ μάθηση» προσφέρουν παρὰδειγμα διδακτικῆς πρότασης μὲ σκοπὸ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ «ἄλλου». Ὁ Ἰωσήφ Ροηλίδης μὲ τὸ κείμενό του «Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος: Πῶς ἡ βυζαντινὴ κληρονομιά βιώνεται ὡς εἰκονικὴ πραγματικότητα» ἐξετάζει τὴ δυσκολία τῆς διαχείρισης τῆς ἔνδοξης βυζαντινῆς κληρονομιάς ἀπὸ τὴν ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία, στὸν βαθμὸ ποὺ ἐλλοχεύει πάντοτε ὁ κίνδυνος τῆς ἀγκύλωσης στὸ παρελθὸν καὶ τῆς ἀδυναμίας ἀνταπόκρισης μὲ τὶς ἀνάγκες τῆς τρέχουσας πραγματικότητας. Ἀκολουθεῖ τὸ μῆνυμα τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Κρήτης, ἐνῶ στὴ στήλη Ἀναγνώσεις φιλοξενεῖται ἡ συζήτηση ἑνὸς σημαντικοῦ ἔργου σὲ ἑλληνικὴ μετάφραση τοῦ Michael Waltzer, *Ἐξοδος καὶ ἐπανάσταση*.

Νικόλαος Ἀσπροῦλης,
Δρ. Φιλοσοφίας ΕΑΠ

Rassegna di Teologia 2/2016

Στὸ δεύτερο τεῦχος γιὰ τὸ τρέχον ἔτος ὁ Paolo Carrara μὲ τὸ ἄρθρο του «Ἡ ὁδὸς τῆς φιλεὺσπλαχνῆς ἀγάπης (MV10) ὡς θεολογικὸ καὶ ποιμαντικὸ κριτήριον» («La strada dell'amore misericordioso [MV10], criterio teologico-pastorale») ἐρευνᾷ τὸ ζήτημα τῆς φιλεὺσπλαχνίας ὑπὸ τὴν προοπτικὴ τῆς ἱερατικῆς διακονίας. Θεωρεῖ τὴ φιλανθρωπία ὄχι μόνον μία ἔκτακτη στιγμή ἐφαρμογῆς τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ κυρίως κριτήριον ἑνὸς εὐρύτερου θεολογικοῦ καὶ ποιμαντικοῦ στοχασμοῦ. Ἡ πραγμάτωση τῆς δυναμικῆς τῆς φιλεὺσπλαχνίας προϋποθέτει τὴν ἀρχὴ τῆς «διάκρισης» ὡς κριτήριον γιὰ μία αὐθεντικὴ κατανόηση καὶ ἐφαρμογὴ τῆς φιλανθρωπίας. Ὑπὸ τὴν ὀπτικὴ τοῦ ἐξομολόγου ὁ σ. ἐρευνᾷ τὸ θέμα τῆς φιλεὺσπλαχνίας ὡς μία διαδικασία διαμόρφωσης τῆς συνείδησης τοῦ πιστοῦ.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Carlo Manunza στὴ μελέτη του «Ὁ λόγος γιὰ τὴ θεία ἀποκάλυψη στὴν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη. Ἐκκινώντας ἀπὸ τὸ τελευταῖο βιβλίον τῆς Γραφῆς, μερικὲς προκλήσεις γιὰ μία προοπτικὴ θεολογίας τῆς Ἀποκάλυψης» («Il

parlare della Rivelazione che offre l' Apocalisse di Giovanni. A partire dall' ultimo libro della Bibbia, alcune "provocazioni di prospettiva" per un "theologein" della Rivelazione»). Με αναφορὸς στὴ σύγχρονη ἐποχὴ, ἡ μελέτη πραγματεύεται τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο τὸ τελευταῖο βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης κάνει λόγο γιὰ τὴν «ἀποκάλυψη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐὰν ὡς «ἀποκάλυψη» ὀρίζεται, σύμφωνα μὲ τὶς διακηρύξεις τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ, ἡ αὐτοφανέρωση τοῦ Θεοῦ, ἡ μετάδοσή της δὲν μπορεῖ νὰ περιοριστεῖ σὲ λέξεις ἢ ρηματικές βεβαιώσεις. Ἕνας πιθανὸς τρόπος γιὰ νὰ μεταδοθεῖ αὐτὴ μπορεῖ νὰ βρεθεῖ, μὲ βάση τὸ βιβλίον τῆς Ἀποκάλυψης, στὴ λειτουργία, στὴν ἐπίδραση ποὺ αὐτὴ ἔχει στὸν ἀκροατὴ, στὶς πολιτισμικὲς ἐπιλογές. Ἔτσι, μπορεῖ νὰ γίνῃ ἕνας τρόπος ἢ μοντέλο μέσῳ τοῦ ὁποῖου νὰ εἶναι δυνατό νὰ μιλήσει κανεὶς γιὰ τὸ Θεὸ καὶ νὰ θεολογήσει, μὲ ἄλλα λόγια νὰ κάνει θεολογία.

Ἀκολουθεῖ τὸ κείμενο τοῦ Roberto di Ceglie «Θωμᾶς ὁ Ἀκινάτης: πρωτεῖο τῆς πίστεως καὶ αὐτονομία τοῦ νοῦ» («Tommaso d' Aquino: primato della fede e autonomia della ragione»). Σύμφωνα μὲ ἀρκετοὺς μελετητές, ὁ Ἀκινάτης πραγματεύτηκε φιλοσοφικὰ ζητήματα μὲ ἕναν λογικὸ τρόπο, πλήρως ἀπαλλαγμένο ἀπὸ τὴν πίστη. Σύμφωνα μὲ ἄλλους, ἡ χριστιανικὴ πίστη ἐπηρέασε τὶς «λογικὲς» του ἀναζητήσεις, τουλάχιστον στὴν περίπτωση τῶν ἀληθειῶν ἐκείνων ποῦ, ὄντας προσιτὲς μονάχα μὲ τὸ λόγο, ἔχουν ἀποκαλυφθεῖ στὸν ἄνθρωπο. Στὴ μελέτη ὑποστηρίζεται πὼς ἐὰν ληφθοῦν ὑπόψη οἱ διάφορες πτυχὲς τῆς πίστεως ποὺ ἐκθέτει ὁ Ἀκινάτης, στὸ ἐπίμαχο ζήτημα οἱ δύο ἀπόψεις μποροῦν νὰ συμφιλιωθοῦν. Ἐὰν ἡ πίστη βοηθεῖ ὡς ἀγαπητικὴ σχέση μὲ τὸ Θεό, μπορεῖ νὰ ἀσκήσει ἕνα πρωτεῖο ἐναντὶ τοῦ λόγου. Ἐὰν, ὅμως, ἡ πίστη βοηθεῖ ὡς συγκατάθεση σὲ συγκεκριμένες προτάσεις, αὐτὸ τὸ πρωτεῖο δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ καὶ ὁ λόγος λειτουργεῖ μὲ πλήρη αὐτονομία ἐναντὶ τῆς πίστεως.

Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο «Ἡ παγκοσμιότητα τοῦ νέου εὐαγγελισμοῦ σύμφωνα μὲ τὸ *Evangelii Gaudium*» («L'universalità della nuova evangelizzazione secondo la *Evangelii Gaudium*») ὁ Gian Luigi Brena ὑποστηρίζει πὼς ἡ παγκοσμιότητα τοῦ Εὐαγγελίου, ἔτσι ὅπως ἔχει ἀνατεθεῖ στοὺς χριστιανοὺς ὡς μήνυμα φιλευσπλαχνίας, μπορεῖ ἐξίσου νὰ προταθεῖ σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, μὲ ἀγάπη καὶ ταπεινοφροσύνη, συμπεριλαμβάνοντας τὸν παπικὸ θεσμό, τὸ ἐπισκοπικὸ σῶμα, τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ σὲ μία κοινὴ οἰκουμενικὴ καὶ διαθρησκειακὴ εὐθύνη. Ἡ φιλανθρωπία εἶναι πηγὴ τῆς παγκοσμιότητας, τῆς συγχώρεσης, τῆς ἀλληλεγγύης πρὸς τοὺς ἔχοντες ἀνάγκη, μέσα ἀπὸ ἕνα διάλογο σεβασμοῦ καὶ συνεργασίας μὲ ὅλους, μὲ τρόπο ποὺ νὰ ἱκανοποιεῖ καὶ τὶς ἀξίες τῆς νεωτερικότητας.

Ὁ Ferruccio Ceraglioli μὲ τὴ μελέτη του «Γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν δύο ἐντολῶν (Μρ. 12,31). Μία ἀνάγνωση τῆς ἀγάπης γιὰ τὸ Θεὸ καὶ τῆς ἀγάπης γιὰ τὸν πλησίον μὲ τοὺς ὅρους τῆς θεωρίας τῆς ἀναγνώρισης)» («Sull'unità dei due comandamenti (Mc 12,31). Una lettura dell'amore di Dio e dell'amore del prossimo in termini di teoria del riconoscimento») ἀναλύει τὴ σύνδεση μεταξὺ τῶν δύο ἐντολῶν - τῆς ἀγάπης γιὰ τὸ Θεὸ καὶ τῆς ἀγάπης γιὰ τὸν πλησίον - χρησιμοποιώντας τὶς θεολογικὲς, φιλοσο-

φικές και ψυχολογικές διαστάσεις τῆς θεωρίας τῆς ἀναγνώρισης, συνδέοντάς την μέ τις θεωρίες τῆς ἐπιθυμίας και τῆς δωρεᾶς. Ἡ θέση τοῦ σ. εἶναι πὼς ἡ ἀδιάλυτη σχέση μεταξύ τῶν δύο ἐντολῶν πρέπει ν' ἀναζητηθεῖ στήν κυκλικότητα μεταξύ ἀμοιβαία διωποκειμενικῆς και ἔμφυτης ὑπερβατικότητας τοῦ Θεοῦ.

Στήν ἐπόμενη μελέτη ὑπὸ τὸν τίτλο «Θεοπνευστία και ἀλήθεια τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Τὸ κείμενο τῆς Ποντιφικῆς Βιβλικῆς Ἐπιτροπῆς και οἱ προβληματικές του» («Ispirazione e verità della Sacra Scrittura. Il Documento della Pontificia Commissione Biblica e le sue problematiche») ὁ Pietro Bovati ἐπισημαίνει πὼς τὸ κείμενο τῆς Ποντιφικῆς Βιβλικῆς Ἐπιτροπῆς ἀναλύει αὐτὸ πού τὰ βιβλικά κείμενα λένε γιὰ τὴ θεία προέλευσή τους ἀλλὰ δὲν ἀναπτύσσει ἐπαρκῶς τὴν προφητικὴ τους ἔμπνευση, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἓνα ἀποφασιστικὸ ἑρμηνευτικὸ κλειδί γιὰ νὰ κατανοηθεῖ τόσο ἡ ἰδιαίτερη φύση τῆς βιβλικῆς παράδοσης, ὅσο και ἡ ἀξίωση πού ἔχουν οἱ Γραφεὲς νὰ ἀποτελοῦν μία κανονιστικὴ ἀλήθεια. Ἡ μελέτη περιέχει ὀρισμένες ὑποδείξεις γιὰ τὸ πὼς ἡ βιβλικὴ ἔρευνα - μέ τὴ συνέργεια τῶν ἄλλων θεολογικῶν ἐπιστημῶν - μπορεῖ νὰ ἐμβανθῶναι αὐτὴ τὴ θεματικὴ.

Ὁ Nicola Salato, μέ τὴ μελέτη του «Οἱ πηγὲς τοῦ Ντοῦνς Σκότ στὴ *Summa philosophica* τῆς Edith Stein. Στὸ περιθώριο μιᾶς πρόσφατης ἔκδοσης τοῦ Francesco Alfieri» («Le fonti scotiste nella *Summa philosophica* di Edith Stein. In margine a una recente pubblicazione di Francesco Alfieri»), σημειώνει, καταρχὴν, πὼς τὸ βιβλίον τῆς Edith Stein “*Endliches und ewiges Sein*”, πού ἐκδόθηκε μετὰ τὸ θάνατό της, μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ μία ἀληθινὴ φιλοσοφικὴ σύνθεση - μία *Summa philosophica*. Στὸ ἔργο γίνεται προσπάθεια νὰ πλαισιωθεῖ τὸ ἔργο τῆς φαινομενολογικῆς ἀνάλυσης τῆς ὑπαρξης μέ ὄντολογικὰ ἐρωτήματα τῆς μεσαιωνικῆς περιόδου. Ἡ ἐκ νέου πρόταση τῆς σκέψης τοῦ Ντοῦνς Σκότ γύρω ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ ὑπαρξη χρησιμοποιήθηκε μέ σκοπὸ νὰ πλῆξει τὸν Θωμᾶ Ἀκινάτη και τὴν ἰδέα τοῦ τελευταίου γιὰ τὴν *signata quantitate* ὕλη ὡς θεωρητικὴ ἀρχὴ τῆς ἀτομικότητας. Τὸ ἔργο τοῦ Francesco Alfieri, πού παρουσιάζεται στὴ μελέτη, δείχνει ἀκριβῶς τὴν ἐπίδραση τοῦ Ντοῦνς Σκότ στὴν E. Stein μέσφ τοῦ ἔργου *Quaestiones disputatae de rerum principio*, πού, στήν πραγματικότητα, συνεγράφησε ἀπὸ τὸν φραγκισκανὸ θεολόγο Vitalis de Furno.

Στὸ τελευταῖο ἄρθρο τοῦ τεύχους ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἐκκλησία και νεωτερικότητα. Τὰ ἱερὰ δικαιώματα και ὑποχρεώσεις τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τὸ φῶς μιᾶς πρόσφατης ἔκδοσης» («Chiesa e modernità. I sacro-santi diritti/doveri umani alla luce di un libro recente») ὁ Carlo Lorenzo Rossetti κάνει μία βιβλιοκρισίαν τοῦ ἔργου τοῦ Marcello Pera «Ἀνθρώπινα δικαιώματα και Χριστιανισμός. Ἡ Ἐκκλησία ἐνώπιον τῆς δοκιμασίας τῆς νεωτερικότητας» (*Diritti umani e cristianesimo. La Chiesa alla prova della modernità*, Marsilio, Venezia 2015) ὅπου ὁ σ. ἐπισημαίνει ἓνα σύγχρονο κακό: τὴν ἐλευθεριάζουσα εἰδωλολατρία τῶν δικαιωμάτων εἰς βάρος τῆς εὐθύνης τοῦ «καθῆκοντος», κίνδυνο στὸν ὅποιο ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ ὑποκύψει, μετακινούμενη στὴ λεγόμενη «ἰδεολογία τῶν δικαιωμάτων». Τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα πηγάζουν ἀπὸ τὸν ἐκχριστιανισμένο πολιτισμὸ, ὅμως χάνουν τὴ

φύση τὸς ἐὰν διαζευχθοῦν ἀπὸ τὸν πυρῆνα τους. Ὁ σ. ἐπισημαίνει πὸς ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς θεμελιώνει τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἐλευθερία (ιερότητα) καὶ ἦθος (ἀγιότητα).

Τὸ τεῦχος κλείνει μὲ τὴν παρουσίαση πρόσφατων θεολογικῶν μονογραφιῶν.

*Δημήτριος Κεραμιδᾶς,
Λέκτορας Ποντιφικικοῦ Πανεπιστημίου Ἁγ. Θωμᾶς Ἀκινάτης,
Μέλος ΣΕΠ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀνοικτοῦ Πανεπιστημίου*

Ἐναλογία (1ο τεῦχος, Σεπτέμβριος 2016)

Ἡ «Ἐναλογία» εἶναι ἕνα νέο ἐπιστημονικὸ περιοδικό, ἀφιερωμένο στὴ συζήτηση τῶν θεολογικῶν ἀρχῶν τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἕνας ἀπὸ τοὺς κύριους σκοπούς του εἶναι ἡ προώθηση τοῦ διαλόγου μεταξὺ τοῦ Ὁρθόδοξου Χριστιανισμοῦ καὶ ἀπόψεων καὶ ἀνσυχιῶν τῶν Δυτικῶν τρόπων θεολογικῆς καὶ φιλοσοφικῆς σκέψης. Ἕνα δεύτερο ἀντικείμενό του εἶναι ἡ παροχὴ ἑνὸς ἀκαδημαϊκοῦ πλαισίου γιὰ τὴ σπουδὴ τῶν κοινῶν χριστιανικῶν πηγῶν. Τὸ περιοδικὸ φιλοδοξεῖ, ἐξάλλου, νὰ προωθήσει τὴ διεπιστημονικότητα, διαλεγόμενο μὲ τὶς σύγχρονες προκλήσεις, περιλαμβανομένων ἀκόμη καὶ τῶν κοινωνικῶν καὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν. Σὲ ἕνα εἰσαγωγικὸ σημείωμα ὁ Διευθυντὴς Σύνταξης (Senior Editor) τοῦ περιοδικοῦ, π. Νικόλαος Λουδοβίκος, ἐκθέτει πὸς ἀντιλαμβάνεται τὴ Θεολογία καὶ πὸς φιλοδοξεῖ νὰ τὴν ὑπηρετήσῃ τὸ νέο ἐπιστημονικὸ περιοδικό. Ἡ Θεολογία εἶναι ὁ εὐαγγελικὸς Λόγος τοῦ Χριστοῦ πού «ἐξηγεῖ» τὸν Πατέρα ἐν Πνεύματι (Ἰω. 1,18), εἰσάγοντάς μας σὲ ἕνα ἁγιοπνευματικὸ «τρόπο ὑπάρξεως», πού συμβαίνει μέσα ἀπὸ τὰ μυστήρια τῆς Ἐνσαρκώσεως, τὸ Βάπτισμα, τὸ Χρῆσμα καὶ τὴν Εὐχαριστία, καθὼς καὶ τὸν συντονισμό τοῦ ἐλεύθερου θελήματός μας μὲ τὴ χάρι πού αὐτὰ ἐπιδραφεύουν. Μὲ αὐτὴν τὴν ἔννοια, κάθε ἀθθεντικὴ Θεολογία εἶναι ἐπίκαιρη ἢ, ὅπως θὰ λέγαμε σήμερον, «συναφειακὴ», ἀφοῦ σηματοδοτεῖ ἕνα συμβὰν σταδιακῆς εὐχαριστιακῆς μεταμόρφωσης τῆς σκέψης καὶ ὅχι μία ὁποιαδήποτε στείρα ἀπολογητικὴ μιᾶς παρωχημένης παράδοσης. Τὸ περιοδικὸ τοποθετεῖται μακριὰ κάθε «πολιτισμικῆς ὑποταγῆς», κατὰ τὴν ἔκφραση τοῦ Arnold Toynbee, ὡστόσο προσλαμβάνει τὰ δυνάμει γόνιμα στοιχεῖα τῆς μετανεωτερικῆς σκέψης, ὅπως τὴν ἀμφισβήτηση μιᾶς γνώσης τῆς ἀλήθειας ὡς μιᾶς ἀκριβοῦς ἀναπαραγωγῆς ἢ ἀντιστοιχίας στὴν πραγματικότητα, τὴν κριτικὴ στὴν ὑπερβατικότητα τοῦ ὑποκειμένου καὶ τὴν ἀναζήτηση τῆς διυποκειμενικότητας, στὴν κατεῦθυνση ἑνὸς διαλόγου μὲ τὴ δυτικὴ σκέψη, πού ποτὲ δὲν ἦταν πρὸ ἐπίκαιρος, σὲ μία ἐποχὴ πού ἀφήνει πίσω της τοὺς δεισμούς τοῦ παρελθόντος. Ὁ διάλογος μπορεῖ νὰ συμπεριλάβει ἐπίσης τὴν Ψυχολογία, τὴν Κοινωνιολογία, τὴν Πολιτικὴ Θεωρία καὶ τὶς Φυσικὲς Ἐπιστῆμες.

Τὸ πρῶτο ἀφιέρωμα τοῦ περιοδικοῦ ἀναφέρεται στὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο ὡς τὸν «τόπο» συναντήσεως τοῦ κτιστοῦ καὶ τοῦ ἀκτίστου, μὲ ἕνα τρόπο πού εὐνοεῖ ἀκριβῶς τὸν διάλογο μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσης. Ὁ Χρῆστος Καρακόλης ἀναλύ-

ει την άφηγηματική λειτουργία και τη θεολογική σημασία της Μητέρας του Ίησοῦ για τη συνολική θεολογία του Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου. Ἐξετάζει τὴν ἀνωθυμία της Μητέρας τοῦ Ἰησοῦ σὲ σχέση μετὰ τὴν ἀνωθυμία τοῦ ἀγαπημένου μαθητῆ καὶ τὸν ρόλο της στὸ σημεῖο στὸν γάμο της Κανά ἐντὸς τοῦ πλαισίου της Ἰωαννεῖου ἀφηγήσεως ὡς συνόλου. Ὁ ἡγούμενος Ἐφραίμ της Μονῆς Βατοπαιδίου ἐξετάζει τὸ θέμα της ἀναμαρτυρίας της Θεοτόκου, ὅπως ἐξελίχθηκε μετὰ τὴν Γ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο σὲ Πατέρες, ὅπως ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, ὁ ἅγιος Ἰωάννης Δαμασκηνός, ὁ ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς Θεσσαλονίκης, ὁ ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας, ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης καὶ ὁ ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης, καθὼς καὶ σὲ σύγχρονους θεολόγους. Ἡ Bronwen Neil ἐξετάζει τὴν Ἀποκάλυψιν της Ὑπεραγίας Θεοτόκου, πὸ ἐξεδόθη ἀπὸ ἓνα μοναδικὸ χειρόγραφο τὸ 1866, καθὼς καὶ τὸ Ὅραμα Ἀναστασίας. Ἡ παρουσίαση περιγράφει τὸν ρόλο της Θεοτόκου στὶς δύο Ἀποκαλύψεις στὴν εὐρύτερη συνάφεια της Βυζαντινῆς ἀποκαλυπτικῆς Γραμματείας καὶ ἀσχολεῖται, εἰδικότερα, μετὰ τὴν Παναγία ὡς μεσίτρια γιὰ τὶς ψυχές, ἐξαιρουμένων τῶν ψυχῶν τῶν Ἑβραίων, καὶ τὴν ἐξέλιξη αὐτῆς της θεώρησης. Ἡ Mary Cunningham ἐπισκοπεῖ τὸν σύνδεσμο ἀνάμεσα στὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο καὶ ἓναν μεταμορφωμένο φυσικὸ κόσμο, ἔτσι ὅπως ἀναπαριστῶνται στὰ βυζαντινὰ λειτουργικὰ κείμενα καὶ βιώνονται στὶς ζωὲς τῶν ὀρθόδοξων χριστιανῶν, μετὰ τὴν Παναγία ὡς ἓνα σημεῖο συνάντησης μετὰ τὸ κτιστοῦ καὶ ἀκτίστου. Θεωρεῖ τὸ πὼς στὴ Βυζαντινὴ ὕμνογραφία καὶ ὁμιλητικὴ χρησιμοποιεῖται ἡ τυπολογία γιὰ νὰ ἐκφραστεῖ ὁ ρόλος της Παναγίας στὴν ὑποδοχὴ τοῦ ἀκτίστου, συνδέοντας τὴ Θεοτόκο μετὰ τὰ μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος καὶ της Εὐχαριστίας. Ὁ π. Νικόλαος Λουδοβίκος ἐξετάζει τὸν τρόπο μετὰ τὸν ὁποῖο ὁ ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας ἀφομοίωσε τὴν Παλαμικὴ ἡσυχαστικὴ ἀνθρωπολογία, μεταμορφώνοντάς την σὲ ἓναν «Μαριολογικὸ ἀνθρωπισμὸ» θεολογικῆς ἔμπνευσης, ὁ ὁποῖος ἀπαντᾷ στὸν ἀνθρωπισμὸ της Ἀναγέννησης. Στὴ συνέχεια συγκρίνει τὴν προσπάθεια αὐτὴ μετὰ ἓνα ἀνάλογο ἐγχείρημα τοῦ π. Σεργίου Μπουλγκάκοφ, θέτοντας τὸν θεολογικὸ ἀνθρωπισμὸ σὲ διάλογο μετὰ τὸν θεωρούμενο ὡς «αὐτάρκη» ἀνθρωπισμὸ τοῦ μετανεωτερικοῦ «βασίλειου τοῦ ἀνθρώπου». Ὁ π. Ἀνδρέας Ἀνδρεόπουλος ἐξετάζει ἓνα χωρίο ἀπὸ τὸ *Περὶ Θεῶν Ὀνομάτων* τοῦ Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, πὸ περιλαμβάνει τὴν ἔκφραση «ζωαρχικὸν καὶ θεοδόχον σῶμα» καὶ τὸ πὼς ὁ Ἰωάννης Σκυθοπολίτης τὸ ἀνέγνωσε ὡς ἀναφορὰ στὴν Κοίμηση της Θεοτόκου. Ἡ Νίκη Τσιρώνη ἀναπτύσσει τὸ Παλαμικὸ πλαίσιο στὴ Μαριολογικὴ Θεολογία τοῦ Μητροπολίτη Ἀντωνίου τοῦ Σουρόζ. Ὁ σπουδαῖος Ρῶσος θεολόγος της Διασπορᾶς μιλά γιὰ τὴ συνάντηση τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου μετὰ τὸν Θεὸ ἐκτὸς της κοινότητος καὶ τοῦ τελετουργικοῦ της, ἀναφερόμενος στὴν ἀγωνία τοῦ ἀνθρώπου ἐνώπιον της σιωπῆς τοῦ Θεοῦ. Θεωρεῖ τὴν Παναγία ὡς πρότυπο μίας ὑπακοῆς πὸ δὲν εἶναι παθητικότητα, ἀλλὰ δυναμικὴ αὐτοπαράδοση στὸν Θεὸ καὶ χαροποιὸ πένθος. Ἡ προσέγγιση αὐτὴ συγκρίνεται μετὰ αὐτὴν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ Θεσσαλονίκης πὸ εἶδε τὴν Παναγία Θεοτόκο ὡς τὸν τέλειο Ἡσυχαστή.

Διονύσιος Σκλήρης